

МИНИСТЕРСТВО
НА ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
И СТРОИТЕЛСТВОТО

№ 91-00-65
София, 22.11.1996 година

ДО
КМЕТА НА
ОБЩИНА

Един от най-важните проблеми на гражданските взаимоотношения засягащи почти всеки човек е проблемът на наследствените взаимоотношения. Основен етап при разрешаването на тези взаимоотношения е получаването от службите по ЕСГРАОН на " УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА НАСЛЕДНИЦИ ".

Издаването на тази официален документ от общинските администрации е сложен процес изискващ добри познания за определянето на законните наследници на наследодателя. Основен източник на информация са гражданските регистри. От друга страна трябва да се съобразяват изискванията на ЗАКОНА ЗА НАСЛЕДСТВОТО.

С цел подпомагане на служителите по гражданско състояние в общините и кметствата, Главно управление " Гражданска регистрация и административно обслужване " /ГРАО/ при Министерството на териториалното развитие и строителството разработи методически указания " НЯКОЙ ВЪПРОСИ НА НАСЛЕДЯВАНЕТО " - приложение 1. Тези указания бяха съгласувани с Министерството на правосъдието, за което е получен утвърдителен отговор - приложение 2.

За постигане на реално подпомагане на всички нива от общинската администрация, необходимо е да изпратите приложените указания до всички служби на ЕСГРАОН в населените места на територията на общината.

ПЪРВИ ЗАМЕНИСТЪР

[Handwritten signature]

МИНИСТЕРСТВО
НА
ПРАВОСЪДИЕТО

ДО
МИНИСТЕРСТВО НА
ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
И СТРОИТЕЛСТВОТО

93-02-300

- 6 SEP 1995

На № 90-05-463/20.07.1995 г.

По предложените указания - "Някои въпроси на наследяването", Министерството на правосъдието няма бележки.

ЗАМ. МИНИСТЪР
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ И СТРОИТЕЛСТВОТО

НЯКОИ ВЪПРОСИ НА НАСЛЕДЯВАНЕТО

ОТКРИВАНЕ НА НАСЛЕДСТВОТО

НАСЛЕДНИЦИ

НАСЛЕДЯВАНЕ ПО ЗАКОН

КРЪГ НА НАСЛЕДНИЦИТЕ

РЕД ЗА НАСЛЕДЯВАНЕ

НАСЛЕДЯВАНЕ ПРИ ОСИНОВЯВАНЕ

НАСЛЕДЯВАНЕ ПО ПРАВО НА ЗАМЕСТВАНЕ

НАСЛЕДСТВЕНИ ПРАВА НА ПРЕЖИВЕЛИЯ СЪПРУГ

НЯКОИ ВЪПРОСИ на НАСЛЕДЯВАНЕТО

Въпросите на наследяването засягат интересите на почти всички граждани, тъй като са тясно свързани с брака, семейството, родството и имуществените отношения, които се пораждат по повод смъртта на лицата, във връзка с преминаването на тяхното имущество към други лица. На тях отговор дава наследственото право на Република България регулирано главно от Закона за наследството.

Законодателни разпоредби, свързани с наследяването има и в Семейния кодекс и редица други нормативни актове.

I. ОТКРИВАНЕ НА НАСЛЕДСТВОТО

Наследството се открива в момента на смъртта на наследодателя в последното му местожителство. Това е мястото, където същият се е бил установил да живее постоянно или преимуществено и е бил вписан в регистъра на населението като жител на населеното място/чл. 1 от ЗН във връзка с чл. 7 ал. 1 от ЗЛС и чл. 19, ал. 2 от НГС/.

Наследството се открива в момента на смъртта на умрелия - се казва в чл. 1 от ЗН. Този момент се доказва обикновено с акт за смъртта, съставен според изискванията на чл. 51 от Наредбата за гражданското състояние, където е казано, че актът за смърт трябва да съдържа годината, деня, часа и минутата на смъртта.

Съдът може да обяви смъртта на отсъстващо лице, когато са изтекли пет години от деня, за който се отнася последното известие за него, по искане на всеки заинтересован и прокурора, съгласно чл. чл. 8-14 от Закона за лицата и семейството. Обявената от съда смърт поражда същите правни последици, каквито произтичат от естествената смърт /чл. 17 от ЗЛС/. Въз основа на решението за обявяване на смъртта, се съставя акт за смърт в съответната община или кметство /чл.49 от НГС/.

И така, наследството се открива в момента на смъртта на наследодателя или в момента, в който решението за обявяване на смъртта влезе в сила.

Времето и мястото на откриване имат важно значение за практиката.

С оглед времето на откриване, по начало се определят наследствените правоотношения. Към този момент се определят кои са наследниците и каква е наследствената маса, както и каква част следва на всеки от наследниците, като се има предвид законът който е действал при откриването на наследството.

Мястото за откриване на наследството има значение за определяне на компетентността на държавните органи, които трябва да извършат известни действия във връзка с откриването на наследството. Във връзка с това трябва да се отбележи, че мястото на откриване на наследството може да не съвпада с мястото на смъртта на наследодателя. Мястото на откриване подчертаваме е последното местожителство на наследодателя.

II. НАСЛЕДНИЦИ

От разпоредбите на чл. 2 от ЗН следва че наследник може да бъде всяко физическо лице, което е живо при откриване на наследството. Нещо повече, наследник може да бъде и физическо лице, което още не е родено при откриване на наследството, но е било заченато преди смъртта на наследодателя.

Лица способни да наследяват изгубват качествата си, като недостойни в случаите на тежко провинение към наследодателя, включващо: убийство, подбудителство, набедяване наследодателя в тежко престъпление и използване на насилие, или измама при правене на завещание, изменянето му, унищожаването му, или поправянето му.

Констатирането на недостойнството се извършва от съда, като то може да се иска не само от сънаследници, но от всяко друго лице, което има интерес да бъде отстранен недостойният от наследяване. Решението на съда има обратен ефект и по отношение на трети лица, които са получили наследство от недостойния наследник.

III. НАСЛЕДЯВАНЕ ПО ЗАКОН

Законът за наследството определя лицата, които имат право да получат наследственото имущество, като се ръководи от тяхната близост с наследодателя, дължаща се на брак, кръвен произход и осиновяване. Същевременно законът определя и реда, по който тези лица могат да наследят, както и размера и частите им от цялото наследство.

Кръвното родство възниква от произхода на лицата едно от друго или от общ родоначалник. Кръвното родство върви по две линии. Едната е права, а другата - странична или съребрена.

Родството по права линия е връзката между две лица, от които едното пряко или непряко произхожда от другото/чл. 46 от СК, ал. 1/. Правата линия на родство е само една, като бива низходяща и възходяща. Низходяща е правата линия на родството, когато се отива от родителя към децата, внуците и правнуците. А възходяща е правата линия, когато се отива обратно от децата /внуците, правнуците и т.н./ към родителите, дядо и баба, прадядо и прабаба и т.н.

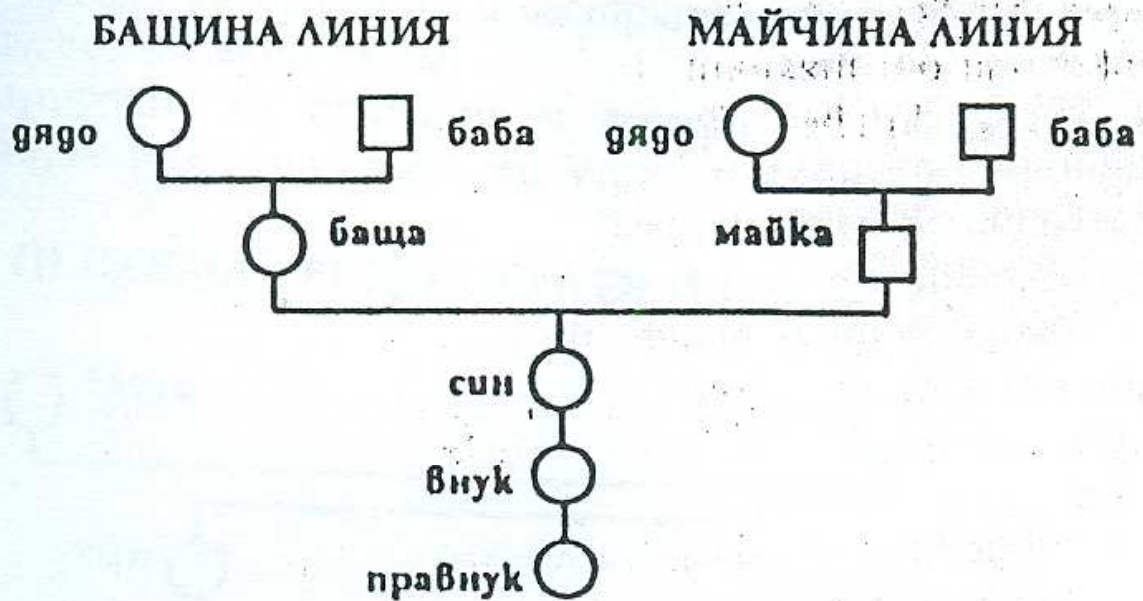
Родството по съребрена линия е връзката между две лица, които имат общ родоначалник, без да произхождат едно от друго /чл. 46 ал. 2 от СК/. Брат и сестра са роднини по съребрена линия. В един род има няколко съребрени линии, в зависимост от това, колко са поколенията в правата линия. Близостта на родството се измерва със степени.

Едно лице е в родство с друго такава степен по права линия, колкото раждания има между тях. Например бащата и синът са в първа степен роднини по права линия, а дядото и внукът във втора степен.

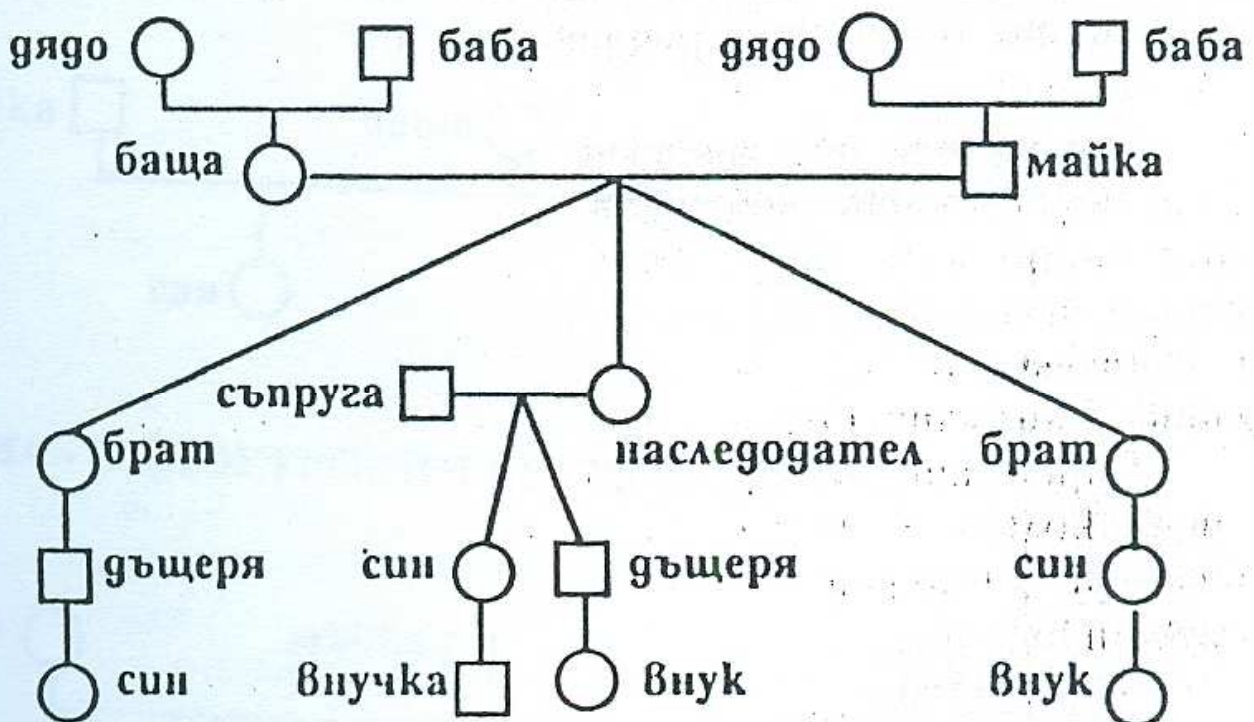
Степените по съребрена линия се пресмятат по броя на поколенията от единия до другия роднина без да се брои родоначалника. Например братята помежду си са във втора степен по съребрена линия.

В схеми I и II са дадени графично роднинските връзки по права и съребрена линия:

I СХЕМА - РОДСТВО ПО ПРАВА ЛИНИЯ

II. СХЕМА НА РОДСТВОТО ПО СЪРЕБРЕНИ ЛИНИИ

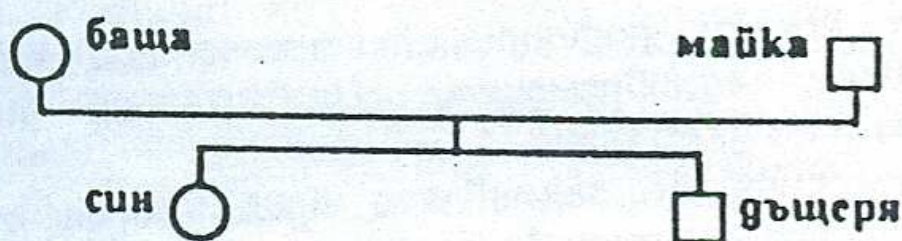
Във връзка с наследяването е необходимо да се изяснят и понятията родни, еднокръвни и едноутробни братя и сестри.

Родни са братята и сестрите, които имат общи родители - майка и баща - сх. III.

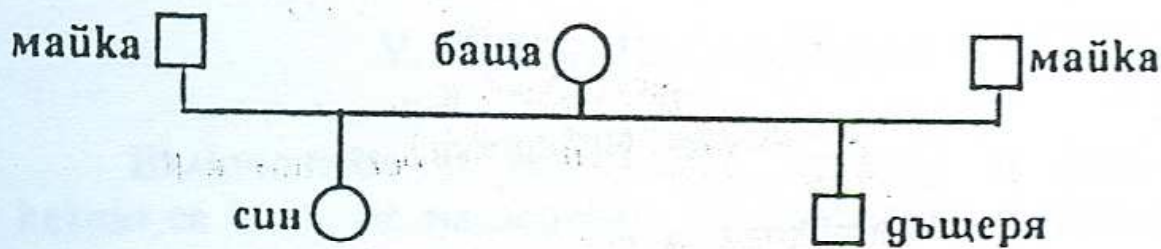
Еднокръвни са братята и сестрите, които имат общ баща и различни майки - сх. IV.

Едноутробни са братята и сестрите, които имат обща майка, но различни бащи - сх. V.

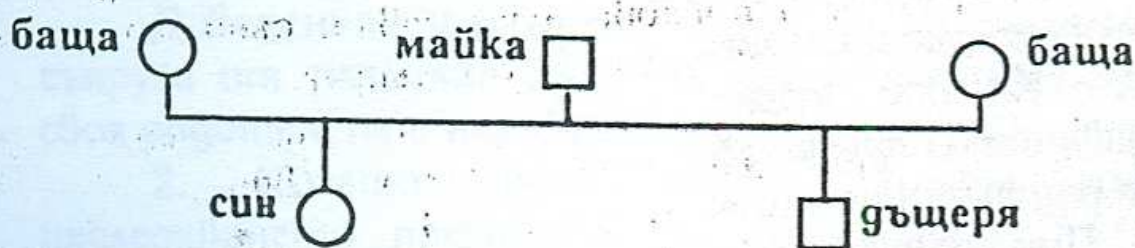
III СХЕМА - РОДНИ БРАТЯ И СЕСТРИ

IV СХЕМА - ЕДНОКРЪВНИ БРАТЯ И СЕСТРИ

V СХЕМА - ЕДНОУТРОБНИ БРАТЯ И СЕСТРИ

IV. КРЪГ НА НАСЛЕДНИЦИТЕ

В кръга на наследниците по закон влизат лицата, които се намират в родствена връзка с наследодателя. Те са класифицирани в следните четири кръга:

1. Децата и по право на заместване другите низходящи без ограничение.
2. Родителите.
3. Братята и сестрите /с право на заместване техните деца и внуци/ заедно с възходящи от втора и по-горна степен.
4. Роднини по съребрена линия до шеста степен включително.

Не всички роднини от посочените четири реда наследяват едновременно. По-близките по степен изключват по-далечните.

Наследник по закон е и преживелият съпруг. Той наследява заедно с тези, които са призовани към наследяване. Съгласно чл. 9 от ЗН преживелия съпруг получава полагащата му се част като собственик и участва в наследяването с другите призовани за останалата част. Условието е да има брачна връзка.

V. РЕД ЗА НАСЛЕДЯВАНЕ

Включените в отделните кръгове за наследяване, както се каза, не наследяват едновременно, а в съответна последователност:

1. В първият кръг за наследници се призовават децата на наследодателя, респективно низходящите им.

Към децата на наследодателя се включват осиновените и извънбрачните с установен произход.

Доведените и заварените деца, т.е. децата на двамата съпрузи от различни бракове, наследяват съответно само своя родител, не и неговия последващ съпруг.

2. Когато няма наследници от първи ред, наследяването преминава към тези от втори ред. Тук влизат родителите или този от тях, който е жив.

3. При отсъствие на наследници от първите два реда наследството преминава към наследниците от трети ред. Тук се включват братя и сестри на наследодателя /с право

4. При липса на наследници от първите три реда правата преминават към наследниците от четвърти ред, т.е. роднините по сребрена линия до шеста степен включително. По-близкият по степен и низходящият на по-близък по степен изключват по-далечния по степен. Единственото ограничение е да няма преживял съпруг, който в този случай получава цялата наследствена маса.

VI. НАСЛЕДЯВАНЕ ПРИ ОСИНОВЯВАНЕ

Осиновените деца се считат за наследници от първи ред и получават наред с тези по произход.

1. При пълно осиновяване /чл. 61 от СК/

Между осиновеният и неговите низходящи от една страна и осиновителя и неговите роднини от друга, възникват наследствени права както между роднини по произход, а правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи с роднините по произход се прекратяват.

2. При непълно осиновяване /чл. 62 от СК/

В този случай права и задължения като между роднини по произход възникват само между осиновения и неговите низходящи от една страна и осиновителя от друга. В същото време правата и задълженията между осиновения и низходящите му с роднините по произход се запазват. Това означава, че осиновения и низходящите му наследяват, както осиновителя, така и роднините си по произход, но не наследяват роднините на осиновителя.

При непълно осиновяване рождените родители не наследяват осиновения. Но ако единственият, или двамата осиновители починат, съгласно чл. 65, ал 2 от СК осиновяването се смята за прекратено, при запазване на правото осиновения да наследява осиновителя.

3. Прекратяване на осиновяване /чл. 64 от СК/

В тези случаи при прекратяване на осиновяване /и двата вида/ наследствените връзки се прекратяват.

Прекратяване на осиновяване се извършва само от съда.

VII. НАСЛЕДЯВАНЕ ПО ПРАВО НА ЗАМЕСТВАНЕ

Основен принцип при наследяването е, че по-близкия ред наследници изключват останалите редове. В същото време обаче в един и същи ред могат да влизат лица от различни степени. Това е възможно поради правото на заместване. Под право на заместване се разбира правото на наследника да заеме мястото и встъпи в степенята и правата на своя наследодател и да получи частта, която се пада на наследника, ако той е бил жив в момента на откриване на наследството. С други думи, правото на заместване е възможността децата на един починал или недостоен да наследява да го заместят и да получат наследството, което той би получил, ако беше жив.

Наследяване по право на заместване се допуска на първо място в реда на низходящите на наследодателя в това число осиновените и извънбрачните деца и тяхните низходящи. В този случай заместването става без ограничение на степените /чл. 10 ал. 1 ЗН/.

Наследяване по право на заместване се допуска и по сребрена линия. Тук има едно ограничение: починали преди наследодателя неговите братя и сестри могат да бъдат замествани само от своите деца или внуци /чл. 10 ал. 2 от ЗН/.

Наследяването по заместване става по коляно. Това означава, че тези, които заместват някого, получават заедно дела на заместения. Така например, починалия Христо, който има двама сина - Петър и Георги, има следната наследствена схема. Синат Петър е починал преди баща си, но той има двама сина и една дъщеря. Наследството ще се раздели на два равни дяла - един за сина Георги и втория за децата на Петър - тримата внуци на починалия Христо, общо. Синат Георги получава $1/2$, а внуците - $1/2$ или по $1/6$ от наследството, всеки един от тях.

Заместващият наследява направо наследодателя като негов пряк наследник, а не като наследник на този, когото замества. Той упражнява свое право на наследяване, а не правото на своя възходящ. Затова заместващият наследява наследодателя и тогава, когато се е отказал от наследството на замествания или е бил недостоен да го наследи. Пример: Починал е Драган, който има син Тодор и

наследодателя и тогава, когато се е отказал от наследството на замествания или е бил недостоен да го наследи. Пример: Починал е Драган, който има син Тодор и дъщеря Мария. Синът Тодор е починал преди баща си, но има две дъщери - Милена и Росица. Делът на Тодор ще се получи от внучките на Драган, независимо, че са се отказали от наследството на баща си Тодор. Защото те наследяват дяло си Драган, а не баща си. Смъртта на баща им е само основание за възникване на тяхното право да наследят дяло си.

Заместване няма, когато възходящият се е отказал от наследство. Не може, в горния пример, внучките да наследят дяло си, ако техният баща се е отказал от наследството. При отказ от наследство делът на отказалия се преминава върху неговите сънаследници.

Според чл. 10, ал. 1 от ЗН заместването се допуска само при наследяване по закон. При наследяване по завещание не е предвидено заместване.

VIII. НАСЛЕДСТВЕНИ ПРАВА НА ПРЕЖИВЕЛИЯ СЪПРУГ

Преживелият съпруг е наследник по закон, но той не влиза в отделните редове на роднините, а наследява заедно с този ред наследници, който е призован към наследяване.

Неговото право се основава на брачната връзка и затова трябва да съществува брак между него и наследодателя, за да може да наследява. В този смисъл, ако бракът бъде прекратен бившите съпрузи престават да бъдат наследници един на друг.

Съгласно чл. 9а на ЗН, когато към открито наследство се възстановява собственост върху имоти, одържавени или включени в ТКЗС или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации, наследниците на последващ съпруг не наследяват, ако той е починал преди възстановяване на собствеността и от брака му с наследодателя няма родени или осиновени деца.

При действието на отменения Семейен кодекс /от 22 май 1968 до 01 юли 1985 година/ съществуваше едно изключение на преживелия съпруг от изходящите на починалия, което заслужава да се отбележи.

съпругеска имуществена общност, както това е и при сега действащия СК. При смърт на един от съпрузите, тази общност се прекратяваше като преживелият съпруг получаваше половината от общото имущество, а другата половина влизаше в наследството, оставено от починалия. Когато преживелият съпруг наследяваше неговото имущество заедно с низходящите му, той не получаваше дял от частта му от съпругеската общност. Тази част се получаваше само от низходящите.

Това изключване на преживелия съпруг беше изоставено от сега действащия Семейен кодекс, но остава да важи за наследствата, които са били открити преди 1 юли 1985 година / параграф 4 от Преходните разпоредби на СК.

Указанията са изготвени от Главно Управление „ГРАО“ при МТРС с цел да подпомогнат общинските администрации - длъжностните лица по гражданско състояние в работата им по изготвянето и издаването на „Удостоверения за наследници“.

При разработката са използвани:

- Закон за наследството;
- Закон за лицата и семейството;
- Семейен кодекс;
- Българско наследствено право от Христо Тасев;
- Промени в наследственото право от Цанка Цанкова;
- Указания, разработени от Областна управа - Русе.

Към указанията е приложена „Таблица на родството - основание за наследяване“.